

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора Заросила Володимира Олексійовича, на дисертаційне дослідження Лисака Ярослава Андрійовича «Адміністративно-правове забезпечення виконання службових обов'язків військовослужбовцями України за кордоном (на прикладі діяльності миротворчих підрозділів)» представленій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Дослідження проблем напрямів розвитку Збройних сил України, що забезпечують національну безпеку в сучасних умовах, зберігають виключну актуальність та потребують масштабної поглибленої розробки, особливо в частині застосування Збройних Сил України поза межами держави. Це вказує на значимість миротворчої діяльності, оскільки вона розглядається, з одного боку, як засіб зміцнення її національної безпеки через створення стабільного зовнішньополітичного середовища, а з іншого – як внесок у зміцнення загальноєвропейської безпеки і побудову нової стабільної і безпечної Європи.

Потребує удосконалення система правового забезпечення, підготовки та застосування миротворчих контингентів, визначення пріоритетних напрямів комплектування миротворчих підрозділів, визначення правового статусу військовослужбовців та іншого персоналу у миротворчих операціях, захисту їх прав та свобод як під час виконання службових завдань, так і після повернення, що є головним чинником при вирішенні питань соціального захисту учасників миротворчих операцій. Зазначене вище й обумовлює актуальність теми дослідження Лисака Я.А. «Адміністративно-правове забезпечення виконання службових обов'язків військовослужбовцями України за кордоном (на прикладі діяльності миротворчих підрозділів)»

Дане дисертаційне дослідження є однією з перших фундаментальних робіт, присвячених визначенню сутності та особливостей адміністративно-

правового регулювання процесу виконання миротворцями службових обов'язків. Високий ступінь обґрунтованості результатів висновків дослідження зумовлений внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Загальна структура роботи є логічною, послідовною, обґрунтованою предметом, метою та завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, поділених на дев'ять підрозділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаної літератури, яка складається з 213 джерел.

Методологічною основою дослідження стали сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких формально-логічний, системний, історичний, порівняльно-правовий, формально-юридичний та інші. Їх застосування обумовлено системним підходом, що дало здобувачу можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту та юридичної форми.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації склали наукові праці фахівців у галузі загальної теорії держави і права, міжнародного та адміністративного права. Здобувач також звертався до законодавства зарубіжних держав, досвід яких щодо правового регулювання та організації діяльності збройних сил може бути використано в Україні. Лисак Я.А. слушно зазначає, що відсутність комплексних монографічних досліджень щодо забезпечення прав і свобод військовослужбовців під час виконання ними службових обов'язків за кордоном у складі миротворчих підрозділів, негативно впливає на фактичну реалізацію їх правового статусу, формування та розвиток законодавства у цій сфері.

На його думку, адміністративно-правові основи застосування підрозділів Збройних сил України в міжнародній миротворчій діяльності розглядалися в контексті більш широких проблем. Масштабні наукові розробки, результатом яких могли б стати уявлення про організаційно-правові аспекти застосування підрозділів Збройних сил України в міжнародних миротворчих операціях, та

грунтовні наукові дослідження такого явища, як миротворча діяльність, практично не проводились.

Зміст дисертації в цілому характеризується достатньо високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. За допомогою чіткої системи понять, частина яких формулювалася власне здобувачем, автору вдалося аргументовано визначити наявні на сьогоднішній день актуальні питання миротворчої діяльності Збройних сил України.

Дисертаційне дослідження Лисака Я.А. виконане у формі рукопису, автореферат дисертації відображає найбільш суттєві і принципові положення дисертації, які становлять цілісне і повністю завершене наукове дослідження з ґрунтовними висновками, які відповідають поставленим меті, завданням, та пропозиціями щодо удосконалення процесу адміністративно-правового забезпечення виконання службових обов'язків військовослужбовцями України за кордоном в миротворчих місіях.

Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які визначають правові засади організації та функціонування Збройних сил України.

Наукова новизна одержаних результатів обумовлена комплексним системним підходом здобувача до з'ясування проблемних питань та особливостей адміністративно-правового забезпечення виконання службових обов'язків військовослужбовцями України за кордоном на прикладі миротворчих підрозділів та авторського бачення шляхів їх вирішення.

Проведений аналіз положень дисертаційного дослідження Лисака Я.А., що виноситься на захист, дозволив переконатися у тому, що деякі результати отримано вперше, окремі положення дисертації дістали подальшого розвитку або є удосконаленням існуючих положень.

До найістотніших результатів новизни дослідження можна віднести: 1) визначення поняття «правове регулювання перебування військ за кордоном» як комплексного найбільш ефективного впливу норм різних систем права на

суспільні відносини, що складаються в процесі такого перебування в тій чи іншій державі; 2) визначення та розкриття змісту поняття: «правовий статус військовослужбовців під час виконання ними службових обов'язків на території іншої держави» як сукупності прав та гарантованих свобод, обов'язків та відповідальності військовослужбовців при виконанні ними службових обов'язків під час тимчасового перебування військових формувань Збройних Сил України на території інших держав, які направлені та перебувають на території цих держав на підставі міжнародних договорів України та в порядку і на умовах, визначених законодавством України; 3) визначення поняття «миротворча діяльність», відповідно до новітніх викликів сучасної геополітичної ситуації, як елемента загальної системи забезпечення безпеки (глобальної, регіональної, національної), складова реалізації інтересів окремих держав, міжнародних організацій та коаліцій держав у різних регіонах планети, з метою усунення загрози миру, порушень миру чи акту агресії, запобігання виникненню міждержавних або внутрішніх збройних конфліктів, їх врегулювання або створення умов для врегулювання і надання гуманітарної допомоги населенню, яке постраждало, забезпечення безпеки і додержання прав людини, надання допомоги у подоланні наслідків конфліктів; 4) доведення необхідності прийняття акту Кабінету Міністрів України, яким має бути визначено порядок стимулювання військовослужбовців – учасників миротворчих операцій з підтримання миру та безпеки під час виконання ними службових обов'язків за кордоном та після їх повернення; 5) авторську точку зору щодо поняття «миротворчі операції», враховуючи мету миротворчої діяльності, напрямки розвитку міжнародного військового співробітництва та миротворчої діяльності, які наведені в Стратегії міжнародної миротворчої діяльності України; 6) розгляд автором недоліків системи соціально-правового захисту військовослужбовців Збройних Сил України при виконанні ними службових обов'язків за кордоном, після їх повернення та стимулювання військовослужбовців – учасників миротворчих операцій; 7) формулювання здобувачем власного визначення: «соціальний захист військовослужбовців

миротворчих підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань та миротворчого персоналу» як «комплексу державних заходів, спрямованих на встановлення системи правових і соціальних гарантій, військовослужбовців та персоналу, які приймають (або приймали) участь в операціях по підтримці миру та безпеки людства, з метою забезпечення та реалізації їх конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб, відповідно до завдань, що вони виконують в місіях, їх правового статусу та престижу в міжнародній спільноті»; 8) подальший розвиток автором системи адміністративно-правового забезпечення виконання службових обов'язків військовослужбовцями України за кордоном під час міжнародних миротворчих операцій.

Однак, надаючи загальну позитивну оцінку дисертаційному дослідженню, варто зазначити, що, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень.

1. Так, в дослідженні лише частково приділена увага аналізу тенденцій, масштабів та наслідків порушень українськими миротворцями чинного законодавства України та країн перебування (підрозділ 2.2 роботи, стор.107-130). Автор зупинився лише на дисциплінарних порушеннях та порушеннях фінансової дисципліни, ігноруючи такі порушення як розкрадання військового майна, порушення експлуатації військового майна та зброї, порушення правил дорожнього руху та перевезення майна, персоналу та військовослужбовців та інші.

2. На стор. 148 дослідження автор пропонує внести зміни в Закон України «Про військову службу правопорядку ЗСУ» щодо місця служби, для залучення представників служби правопорядку Збройних Сил України в миротворчі місії для підтримання відповідного рівня дисципліни та законності в миротворчих підрозділах, але конкретно не прописує, які ж зміни треба внести.

3. На стор. 137 дослідження здобувач згадує Перелік держав і періодів бойових дій на їх території, затвердженого постановою Кабінету Міністрів

України від 8 лютого 1994 р. №63 з питання надання пільг деяким громадянам України, які брали участь у міжнародних миротворчих операціях у складі миротворчого персоналу. Зауважує, що зміни в цей Перелік держав і періодів бойових дій на їх території останній раз вносилися в 2009 році Постановою Кабінету Міністрів України № 197 від 16.03.2009, але, на жаль, не надає власних пропозицій, щодо країн, які повинні бути внесені в Перелік за період 2009-2016 рр.

4. В п. 3 Висновків до Розділу III (стор. 147) автор наголошує, «обґрунтовано, що застосування підрозділів ЗСУ в миротворчих операціях повинно здійснюватись лише на підставі Закону України «Про участь України в міжнародній операції по підтримці миру та безпеки». Тому необхідно розширити форми участі Збройних сил України шляхом внесення змін до Закону». На нашу думку, робота значно б виграла, якщо б було чітко вказано, які саме зміни і в які статті Закону треба було внести.

5. На жаль декларативним виглядає п.5 Висновків до Розділу III (стор. 148), де зазначається наступне: «Соціальний захист військовослужбовців, що брали участь в міжнародних миротворчих операціях, є не досконалим. Діюче законодавство гарантує правовий захист військовослужбовців, що брали участь в миротворчих операціях лише під егідою ООН, ОБСЄ. При участі в операціях другого покоління, на кшталт операції в Іраку, військовослужбовці миротворчого контингенту не підпадають під дію Законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ». Вирішення питання соціального захисту військовослужбовців шляхом видання постанов КМУ є тимчасовою мірою». Автор не наводить шляхів вирішення проблем щодо правового регулювання питань соціального захисту миротворців, які приймали участь в миротворчих операціях другого покоління, на кшталт Іраку. Висловлені зауваження є додатковим підтвердженням складності питань, що поставлені у даному дисертаційному дослідженні, деякі з них потребують доробки.

В цілому, дисертація є завершено науково-дослідною роботою, про що свідчить детальне вивчення діяльності Збройних сил України в миротворчій діяльності. Здобувачем надані обґрунтовані висновки та пропозиції щодо удосконалення процесу адміністративно-правового забезпечення виконання миротворчої діяльності Збройних сил України в операціях з підтримання миру та безпеки, покращення системи соціально-правового захисту військовослужбовців Збройних Сил України при виконанні ними службових обов'язків за кордоном, після їх повернення та стимулювання військовослужбовців – учасників миротворчих операцій, що є актуальним як для наукових пошуків, так і для практичного застосування. Основні результати дисертації досить повно викладені у 6 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях та виступах на науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Дисертаційне дослідження Лисака Я. А. містить розв'язання ряду теоретичних і практичних завдань, що мають важливе значення для вирішення проблеми адміністративно-правового забезпечення виконання службових обов'язків військовослужбовцями України за кордоном. Результати дослідження можуть бути використані при підготовці нормативно-правових актів, розробці рекомендацій з питань правового забезпечення практичної діяльності миротворчих підрозділів та персоналу Збройних Сил України.

Висловлені зауваження суттєво не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційного дослідження Лисака Я.А.. Зважаючи на викладене, можна зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правове забезпечення виконання службових обов'язків військовослужбовцями України за кордоном (на прикладі діяльності миротворчих підрозділів)» виконане на належному науковому рівні, відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013р., зі змінами, внесеними

згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015р., а його автор, Лисак Ярослав Андрійович, заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри управління безпекою та правоохоронною діяльністю інституту права ім. князя Володимира Великого Міжрегіональної академії управління персоналом доктор юридичних наук, професор

В.О. Заросило

